

УДК 658.15:332.1

Є. В. Міщук,

д. е. н., доцент, професор кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування, Криворізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4145-3711>

І. Г. Поліщук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами, Криворізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0151-8656>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.23.20

АНАЛІЗ І УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ТА ЙОГО РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Ie. Mishchuk,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting, Taxation, Public Administration, and Administration, Kryvyi Rih National University

I. Polishchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Organization, and Enterprise Management, Kryvyi Rih National University

THE ANALYSIS AND MANAGEMENT OF EQUITY CAPITAL AND ITS ROLE IN THE MANAGEMENT OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES

Стаття присвячена уточненню підходів до аналізу і управління власним капіталом підприємства у контексті його ролі в управлінні підприємницькою діяльністю. Методи дослідження: горизонтальний вертикальний, коефіцієнтний, порівняльний аналіз, кейс-метод — для аналізу прикладу з практики ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", синтезу — для узагальнення результатів усіх досліджених аспектів управління власним капіталом, включаючи фінансові показники; індукції — для виведення загальних висновків на основі фактів та спостережень, що дозволило сформулювати універсальні рекомендації. Сформульовано проблеми аналізу власного капіталу, до яких віднесено: методологічну неузгодженість під час здійснення трендового й структурного аналізу, до якої включено спотворення пропорцій, логічну суперечність у визначенні часток, втрату економічного сенсу, некоректність інтерпретації результатів; використання загальноновизнаного підходу до аналізу фінансових коефіцієнтів у специфічних випадках, коли власний капітал є від'ємною величиною; дисбаланс між компонентами власного капіталу, що ускладнює інтерпретацію результатів аналізу та викликає питання щодо ефективності управління ним. Представлені проблеми проілюстровано конкретними прикладами, у тому числі за даними ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг". Виділено кватрет ролей власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю. Охарактеризовано автономну, буферну, інноваційно-інвестиційну та стратегічну ролі. Обґрунтовано, що стратегія управління власним капіталом в умовах мінливого бізнесового середовища повинна базуватися на динамічному підході, який поєднує в собі адаптивність, використання інноваційних фінансових інструментів та технологій, а також диверсифікацію інвестиційних ризиків для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

The article is devoted to refining approaches to the analysis and management of a company's equity in the context of its role in managing entrepreneurial activity. Research methods include horizontal and vertical analysis, ratio analysis, comparative analysis, and the case method — used to analyze the example from the practice of PJSC "ArcelorMittal Kryvyi Rih". Synthesis was applied to generalize the results of all examined aspects of equity management, including financial indicators; induction was used to draw general conclusions based on facts and observations, which allowed for the formulation of universal recommendations. The article identifies the problems of equity analysis, including: methodological inconsistencies during trend and structural analysis, such as distortion of proportions, logical contradictions in defining shares, loss of economic meaning, and incorrect interpretation of results; the use of a generally accepted approach to financial ratio analysis in specific cases when equity is negative; imbalance between components of equity, complicating the interpretation of analysis results and raising questions about the effectiveness of its management. These issues are illustrated with concrete examples, including data from PJSC "ArcelorMittal Kryvyi Rih". A quartet of roles of equity in managing entrepreneurial activity is highlighted. The autonomous, buffer, innovation-investment, and strategic roles are characterized. It is argued that the strategy for managing equity in a dynamic business environment should be based on a dynamic approach that combines adaptability, the use of innovative financial instruments and technologies, as well as the diversification of investment risks to ensure the sustainable development of the enterprise.

Ключові слова: власний капітал, нерозподілений прибуток, непокриті збитки, управління, фінансові коефіцієнти.

Key words: equity, retained earnings, uncovered losses, management, financial ratios.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Відомо, що власний капітал, будучи основою фінансової автономії та стійкості підприємства, відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності управління підприємницькою діяльністю. Однак в умовах економічної кризи, спричиненої воєнними діями, що супроводжуються втратою ринків збуту, порушенням логістичних ланцюгів, зростанням операційних витрат і зниженням платоспроможного попиту, способи традиційного економічного аналізу та підходи до управління як самим власним капіталом, так і підприємницькою діяльністю стають недостатньо ефективними. У балансах багатьох підприємств з'являються статті непокритих збитків, що підриває їх фінансову стійкість у поточному та перспективному періодах. Зазначене зумовлює потребу у трансформації підходів до аналізу власного капіталу, у тому числі актуалізується необхідність виявлення таких підходів та інструментів, що здатні оперативно і точно оцінювати вплив непокритих

збитків на фінансову незалежність та прибутковність підприємства. Не менш нагальною видається потреба в уточненні підходів до управління власним капіталом, які передбачали б гнучкість у прийнятті рішень та адаптацію до сучасного мінливого бізнесового середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження проблематики аналізу і управління власним капіталом не являється чимось новим для української науки. Найбільш висвітленими є питання його обліку, аудиту, як-от у роботах Бержанір І. [1], Козаченко Д., Мардус Н. [2] та інших. Крім того, вчені-економісти не обходять увагою його сутність, специфіку формування у різних галузях, що відображено в працях Погріщук Г., Волощук Р. [3] та багатьох інших. Дослідження управління власним капіталом підприємств, переважно, є предметом наукових розробок менеджерів, економістів і фінансистів. При цьому вчені надають як загальні пропозиції [4], так і конкретизовані по відношенню до певних підприємств управлінські інструменти, як-от Єпіфанова І., Джед-

Таблиця 1. Результати оцінки динаміки та структури статей власного капіталу ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", виконані за допомогою класичного горизонтального й вертикального аналізу, 2021–2023 рр.

Складники власного капіталу	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відносне відхилення	
	Тис. грн	Питома вага, %	Тис. грн	Питома вага, %	Тис. грн	Питома вага, %	2022 р./	2023 р./
							2021 р.	2022 р.
Зареєстрований (пайовий) капітал	3859533	5,04	3859533	13,68	3859533	24,10	8,64	10,42
Додатковий капітал	26387986	34,47	27058029	95,91	26672914	166,53	61,44	70,62
Резервний капітал	578930	0,76	578930	2,05	578930	3,61	1,30	1,56
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	45725551	59,73	-3283553	-11,64	-15094583	-94,24	-71,37	-82,60
Власний капітал	76552000	100	28212939	100	16016794	100	0	0

Джерело: розраховано авторами за даними із [10].

жула В., Мотрук Д. для підприємств мобільного зв'язку [5]. Однак, з урахуванням поставленої у даній роботі проблеми, більший науковий інтерес для нас становить управління ним саме в контексті підприємницької діяльності, а також аналіз власного капіталу. Останній також досить широко представлений у загальному вигляді в працях багатьох науковців, серед яких, вважаємо доцільним виділити Ощепкова О., Магденка С. [6], Гнатенко Є. [7], а також авторський колектив на чолі з Нусіновим В. [8]. Разом із цим, варто підкреслити, що не вирішеною частиною даних досліджень є упущення у висвітленні напрямів врахування непокритих збитків в дослідженні структури власного капіталу та показників фінансової стійкості. У цілому, важливість ролі власного капіталу в українській науковій думці, підкреслена такими вченими, як Любар О., Болахівська В., Сімаков О. [9] не викликає сумніву.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає в уточненні підходів до аналізу і управління власним капіталом підприємства у контексті його ролі в управлінні підприємницькою діяльністю.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ураховуючи нормативно-правове унормування поняття власного капіталу та його структури у бухгалтерському балансі, у даній роботі будемо дотримуватися саме бухгалтерського погляду на його дефініцію та зміст і сутність відповідних статей.

В економічному аналізі власного капіталу мають місце упущення, пов'язані з неодно-

рідністю формування його компонентів (останнє — тотожні статтям у бухгалтерському балансі). Вважаємо необхідним підкреслити, що нижче наведені проблеми видаються нам цілком очевидними, а тому автори статті не претендують на наукову новизну і цілком допускають наявність наукових розробок, що містять аналогічні міркування. Однак у результаті проведеного нами аналізу фахової літератури за останні кілька років не було знайдено робіт, які можна було процитувати. Імовірно, через наявність кількох сотен публікацій заявленої теми, віднайти саме ті, що містять сформульовані авторами проблеми не представилося можливим.

Отже, сформулюємо вищезгадані проблеми.

1. Методологічна неузгодженість під час здійснення трендового й структурного аналізу. Відомо, що більшість статей власного капіталу підприємства формуються на конкретну дату, в той час як нерозподілений прибуток (непокритий збиток) є результативним показником, що формується з накопичуванням ефектом за певний період. Зокрема, зареєстрований (пайовий) або резервний капітал відображають статичні елементи фінансової структури підприємства, а нерозподілений прибуток/непокритий збиток інтегрує фінансові результати діяльності, які можуть істотно варіюватися протягом часу. Тож без урахування його динамічної природи така дихотомія ускладнює порівняльний аналіз і призводить до викривлення отриманих результатів.

На прикладі аналізу власного капіталу ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" розглянемо вищезгадану методологічну неузгодженість. Так, у табл. 1 представлені результа-

Таблиця 2. Результати оцінки показників фінансової незалежності ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"

Фінансові коефіцієнти	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), частки одиниці	0,72	0,54	0,34	-0,18	-0,2
Коефіцієнт фінансової залежності, частки одиниці	1,38	1,87	2,94	0,49	1,07
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, частки одиниці	0,27	0,46	0,65	0,19	0,19
Коефіцієнт фінансового ризику, частки одиниці	0,38	0,87	1,94	0,49	1,07
Коефіцієнт фінансової стабільності, частки одиниці	2,62	1,15	0,52	-1,47	-0,63
Коефіцієнт довгострокової заборгованості, частки одиниці	0,09	0,18	0,28	0,09	0,1
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел, частки одиниці	0,91	0,82	0,71	-0,09	-0,11

Джерело: розраховано авторами за даними із [10].

ти оцінки динаміки та структури статей власного капіталу, здійснювані за допомогою класичного горизонтального й вертикального аналізу.

Отже, через наявну методологічну неузгодженість у 2023 р. частка додаткового капіталу у власному капіталі складає 166,53%, що суперечить базовій логіці, адже питома вага є відношенням частини (окремої статті власного капіталу) до цілого (загальної величини власного капіталу) і за визначенням не може перевищувати 100%.

Окрім того, якщо аналізувати за оціненими та представленими в табл. 1 даними по ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", то слід указати на наступні неточності:

— спотворення пропорцій. Наявність непокритого збитку у структурі власного капіталу знижує його загальну суму, що використовується як базове "ціле" і призводить до завищення відносної частки інших складників, створюючи ілюзію їх домінування, навіть якщо фактичні значення цих компонентів залишаються невеликими;

— логічна суперечність у визначенні часток. Очевидно, що питома вага є відношенням частини до цілого, яке передбачає позитивне значення останнього. Від'ємне значення одного із компонентів власного капіталу не тільки викривляє його структуру, але й суперечить базовим математичним принципам відносного аналізу. Тож, за від'ємного загального власного капіталу усі відносні частки матимуть некоректні або навіть беззмістовні результати;

— втрата економічного змісту. Наявність непокритих збитків, переважно, свідчить про

незадовільний фінансовий стан підприємства. Порівняння структури у таких випадках не має аналітичного значення, оскільки акцент має бути на подоланні причин негативного результату, а не на пропорціях між складниками. За табл. 1 алогічно аналізувати питому вагу нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), визначену на рівні -94,24%;

— некоректність інтерпретації результатів. Від'ємне значення може ввести в оману аналітиків, менеджерів та інвесторів, оскільки вони отримують викривлену картину фінансового стану підприємства. Замість аналізу структури доцільніше зосередитися на заходах із відновлення позитивної динаміки капіталу.

2. Використання загально визнаного підходу до аналізу фінансових коефіцієнтів у специфічних випадках, коли власний капітал є від'ємною величиною. Зазначене, своєю чергою, виникає тоді, коли підприємство має непокриті збитки, які замінюють собою нерозподілений прибуток. Очевидно, що від'ємний власний капітал сигналізує про незадовільну фінансову автономію підприємства і викликає сумніви щодо його здатності виконувати зобов'язання перед кредиторами. Проте міра такої здатності буде різною у підприємств, у яких від'ємна величина власного капіталу розрізняється в рази чи десятки разів. Дана теза є справедливою і в межах одного підприємства, коли динаміка від'ємного власного капіталу демонструє різновекторні зрушення. Іншими словами, власний капітал у -5 грн і -500 000 грн обумовлюватиме різну міру залежності від позикового капіталу. При цьому, нормативні (порогові, граничні) значення ко-

ефіцієнтів фінансової незалежності, в яких використовується власний капітал, традиційно містять градацію тільки для його позитивних значень.

На прикладі аналізу коефіцієнтів фінансової незалежності ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" розглянемо вищезгадану проблему (табл. 2).

У зв'язку із тим, що в досліджуваному періоді на ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" загальна величина власного капіталу є позитивною, то традиційно, висновки за даними із табл. 2 включають наступні твердження:

— значення коефіцієнту фінансової незалежності, що характеризує частку власного капіталу у структурі пасивів, зменшився з 0,72 у 2021 р. до 0,34 у 2023 р., що менше, ніж граничне значення (0,5) і свідчить про поступове зниження фінансової автономії ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" та зростання його залежності від залучених ресурсів [9];

— зростання значення коефіцієнту фінансової залежності з 1,38 до 2,94 за аналізований період вказує на посилення ролі позикових коштів у фінансуванні діяльності ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", що супроводжується збільшенням ризиків для кредиторів [9];

— значення коефіцієнту концентрації позикового капіталу, що збільшилося з 0,27 у 2021 р. до 0,65 у 2023 р. підтверджує тенденцію до підвищення частки боргових зобов'язань у структурі капіталу, перевищуючи рекомендоване значення у 0,5 [9];

— значення коефіцієнту фінансового ризику збільшилося з 0,38 у 2021 р. до 1,94 у 2023 р. та перевищило рекомендоване значення (1,0), що свідчить про надмірний ризик, пов'язаний із фінансуванням діяльності ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" позиковими коштами. Аналогічні висновки робляться за результатами аналізу значення коефіцієнту фінансової стабільності, яке знизилося з 2,62 до 0,52 та демонструє суттєве зниження спроможності підприємства підтримувати стабільну фінансову структуру. Значення 2023 р., що вдвічі нижче, ніж рекомендоване (1,0) характеризує критичну залежність підприємства від зовнішнього фінансування [9];

— зростання значення коефіцієнта довгострокової заборгованості з 0,09 до 0,28 є помірним, але тенденція до збільшення боргового навантаження може бути небезпечною за відсутності достатньої капіталізації. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел, що знизився з 0,91 до 0,71, залишається в межах допустимих значень, однак

його поступове зменшення потребує уваги з боку керівництва [9].

Однак, при наявності непокритих збитків на ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" у 2022 р. значення коефіцієнту фінансової незалежності набуває значення (0,54 при нормативі 0,5), що не лише не відповідає реальному фінансовому стану підприємства, а й призводить до помилкових висновків щодо його фінансової незалежності. Аналогічні некоректні висновки стосуються й аналізу інших коефіцієнтів з табл. 2 у 2022 р.

Підкреслимо, що негативний власний капітал автоматично зумовлює ситуацію, за якої фінансові коефіцієнти, що залежать від співвідношення власного і залученого капіталу втрачають свою економічну значимість. За таких обставин оцінка фінансової незалежності стає позбавленою аналітичної цінності, оскільки інтерпретація отриманих результатів не дозволяє зробити конструктивних висновків.

3. Дисбаланс між компонентами власного капіталу, що ускладнює інтерпретацію результатів аналізу та викликає питання щодо ефективності управління ним. Справа в тому, що окремі статті власного капіталу, такі як додатковий капітал, можуть перевищувати його сумарну величину. Такий стан, як правило, є наслідком наявності негативних складників у структурі власного капіталу, таких як непокриті збитки або вилучений капітал, які зменшують його загальну величину. Окрім цього, зазначений дисбаланс спотворює результати оцінки рентабельності власного капіталу, що також може ускладнити визначення ефективності управління ним. Загальновідомо, що при діленні двох чисел з однаковим знаком (зокрема, від'ємного власного капіталу на збиток звітного періоду), тобто коли обидва числа від'ємні, знак результату є додатним. А відтак, рентабельність власного капіталу, отримана таким чином може перевищувати рентабельність, отриману діленням позитивних величин власного капіталу на прибуток підприємства. Порівняння між собою отриманих таким чином величин рентабельності власного капіталу є не логічним, оскільки втрачає економічний сенс.

Аналіз ефективності управління капіталом в такому випадку доцільно, на наш погляд, зосереджувати на більш комплексних показниках, які дозволяють розглядати ситуацію з урахуванням як поточних, так і майбутніх фінансових ризиків. Замість традиційного підходу до рентабельності можна також застосувати розрахунок змін у вартості власного капіталу, що

Таблиця 3. Квартет ролей власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю

Найменування ролі	Зміст і характеристика ролі власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю
Автономна	Власний капітал забезпечує підприємству фінансову автономію, що дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування та зберігати більшу свободу у прийнятті управлінських рішень і знижує ризики, пов'язані з обслуговуванням зовнішніх боргів.
Буферна	Власний капітал виступає фінансовим буфером, який дозволяє підприємству залишатися стабільним у періоди економічної невизначеності та внутрішніх фінансових труднощів, що дає можливість підтримувати ліквідність, покривати тимчасові збитки та адаптуватися до змін на ринку без значних втрат для операційної діяльності.
Інноваційно-інвестиційна	Власний капітал є основним джерелом для фінансування інвестицій підприємства, що включає розширення виробництва, модернізацію технологій та диверсифікацію продуктів, що забезпечує можливості для подальшого росту, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.
Стратегічна	Власний капітал є основою для фінансування амбіційних стратегічних ініціатив, серед яких розширення ринку, впровадження нових продуктів або інтеграція сучасних технологій. Він також дозволяє підприємству здійснювати довгострокові інвестиції, що сприяють її зростанню та розвитку на конкурентному ринку.

Джерело: систематизовано авторами.

дозволяє оцінити, як зміни у структурі активів і зобов'язань відображаються на капітальній вартості підприємства в довгостроковій перспективі. Зазначене може включати оцінку внутрішніх показників, таких як економічна додана вартість (EVA), яка враховує витрати на капітал і дає змогу дослідити, чи створює підприємство вартість для своїх власників за від'ємного власного капіталу [9].

Таким чином, аналіз впливу непокритих збитків на фінансову незалежність та прибутковність підприємства потребує системного підходу, що базується на аналізі як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Непокриті збитки, які виникають у результаті невідшкодованих витрат або збиткових операцій мають прямий вплив на структуру капіталу підприємства та на його здатність забезпечити стабільний грошовий потік для покриття поточних зобов'язань. Тож, для оцінки вищезгаданого впливу доцільно визначити, якою мірою підприємство здатне покрити свої зобов'язання за рахунок власних фінансових ресурсів, не залучаючи зовнішнє фінансування. Крім того, непокриті збитки часто є ознакою низької операційної ефективності або несприятливих умов зовнішнього середовища. Тому для оцінки їх впливу на прибутковність доцільно використовувати відношення власного капіталу до активів (або скільки грн власного капіталу припадає на 1 грн активів). Активи завжди є величиною додатною. Тому, навіть за від'ємного власного капіталу такий показник матиме економічний сенс.

Якщо непокриті збитки продовжують зростати без відповідного коригування стратегії підприємства, то це може призвести до суттєвого зниження прибутковості, що погіршує фінансові результати та може підвищити ризик банкрутства. Водночас, варто врахувати, що ефективне управління збитками, скорочення витрат та стратегічне планування можуть допомогти мінімізувати негативний вплив на прибутковність [5; 9].

Управління власним капіталом є одним із основних інструментів ефективного управління підприємницькою діяльністю, оскільки він визначає фінансову стійкість і можливості підприємства для реалізації своїх стратегічних цілей. Підприємства, які ефективно управляють своїм капіталом, здатні знижувати фінансові ризики та підвищувати конкурентоспроможність, оскільки вони мають можливість ефективно фінансувати свої операції без надмірної залежності від зовнішніх джерел фінансування. Окрім того, воно також включає планування інвестицій та підтримку відповідного рівня резервів для майбутніх витрат і можливих кризових ситуацій. З цієї метою управління власним капіталом має стати частиною загальної фінансової стратегії підприємства, яка повинна бути спрямована на зростання капіталу, підвищення рентабельності та мінімізацію фінансових ризиків у середньо- та довгостроковій перспективі [4; 5].

На основі проведеного дослідження систематизуємо ролі власного капіталу в управлінні

підприємницькою діяльністю, виділивши такі: автономну, буферну, стратегічну, інноваційно-інвестиційну (табл. 3).

Відтак, якщо рівень власного капіталу недостатній, то підприємство стикається з ризиком того, що непокриті збитки можуть посилити фінансові труднощі, збільшуючи потребу в додаткових позиках, що погіршує ситуацію в довгостроковій перспективі. Тому ефективне управління власним капіталом не лише сприяє мінімізації непокритих збитків, а й дозволяє зберігати фінансову стійкість і оперативно реагувати на зміни в ринковому середовищі.

Управління власним капіталом в умовах сучасного мінливого бізнесового середовища вимагає гнучких підходів, які забезпечують адаптивність до змін на ринку та можливість оперативного реагування на зовнішні виклики.

Перший підхід — динамічна стратегія. Вона включає постійний моніторинг фінансових показників і прогнозування можливих економічних коливань, що дозволяє своєчасно коригувати структуру капіталу в залежності від ринкових умов. Враховуючи сучасні економічні реалії, важливо створювати фінансові резерви, які дозволятимуть підприємству швидко реагувати на неочікувані фінансові потрясіння або можливість вигідних інвестиційних пропозицій [4].

Другим підходом слід визнати стратегічне використання гнучких фінансових інструментів, таких як конвертовані облігації або акції, що дозволяють підприємствам оптимізувати структуру капіталу без значного підвищення фінансових ризиків [5].

Третій підхід полягає в активному використанні технологій і аналітики для прийняття обґрунтованих рішень щодо розподілу капіталу, зокрема через інтеграцію великих даних (Big Data) та штучного інтелекту в процес управління фінансами. Даний технологічний підхід дозволяє не тільки прогнозувати майбутні фінансові тенденції, але й адаптуватися до змінних умов у реальному часі, що сприятиме підтриманню конкурентоспроможності на глобальних ринках.

Четвертий підхід — диверсифікуючий. Він передбачає розподіл інвестицій між різними активами та ринками. Створення диверсифікованого портфеля дозволяє знизити ризики, пов'язані з волатильністю одного ринку чи активу, забезпечуючи стабільність і стійкість підприємства у кризових ситуацій [5].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у даній роботі уточнені підходи до аналізу і управління власним капіталом підприємства у контексті його ролі в управлінні підприємницькою діяльністю. Сформульовано проблеми аналізу власного капіталу, до яких віднесено: методологічну неузгодженість під час здійснення трендового й структурного аналізу; використання загально визнаного підходу до аналізу фінансових коефіцієнтів у специфічних випадках, коли власний капітал є від'ємною величиною; дисбаланс між компонентами власного капіталу, що ускладнює інтерпретацію результатів аналізу та викликає питання щодо ефективності управління ним. Представлені проблеми проілюстровано конкретними прикладами, у тому числі за даними ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг". Систематизовано ролі власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю. Охарактеризовано автономну, буферну, інноваційно-інвестиційну та стратегічну ролі. Обґрунтовано, що стратегія управління власним капіталом повинна базуватися на динамічному підході, який поєднує в собі адаптивність, використання інноваційних фінансових інструментів та технологій, а також диверсифікацію інвестиційних ризиків для забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах глобальної економічної нестабільності.

Напрямом подальших досліджень є розробка механізму управління непокритими збитками та його імплементація в цілісний процес управління підприємницькою діяльністю.

Література:

1. Бержанір І. А. Власний капітал підприємства: економічна сутність та особливості обліку. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2023. Вип 19. Т.2. С. 78—86.
2. Козаченко Д. М., Мардус Н. Ю. Теоретичні аспекти обліку, аудиту та аналізу власного капіталу підприємства. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: матеріали 5-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 14—15 квітня 2022 р. Полтав. держ. аграрний ун-т. Полтава, 2022. С. 104—106.
3. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. Економіка та держава. 2020. № 7. С. 16—23.
4. Міщук Є.В., Міщенко В.В. Особливості системи управління власним капіталом

підприємства та шляхи її вдосконалення. Агросвіт. 2015. № 24. С. 46—49.

5. Єпіфанова І. Ю., Дзеджула В. В., Мотрук Д. А. Управління власним капіталом підприємств мобільного зв'язку. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 1. С. 301—304.

6. Ощепков О., Магденко С. Аналіз власного капіталу м'ясопереробних підприємств України як основного джерела їхнього фінансування та розвитку. Food Industry Economics. 2021. № 13 (1). URL: <https://doi.org/10.15673/fie.v13i1.1987>

7. Гнатенко Є. Щодо методики аналізу власного і позикового капіталу підприємства. Економіка та суспільство. 2019. № 20. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/18>

8. Фінансовий аналіз промислових підприємств: навчальний посібник / за заг. ред. проф. В.Я. Нусінова; ДВНЗ "КНУ", МОН України. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2016. 511 с.

9. Любар О., Болехівська В., Сімаков О. Власний капітал та його вплив на розвиток вітчизняної науки. Економіка та суспільство. 2019. № 20. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/19>

10. Офіційний сайт ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг": інформація для акціонерів та стейкхолдерів. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/corporate-responsibility/informatsiia-dlia-aktsioneriv-ta-steykholderiv> (дата звернення: 10.11.2024).

References:

1. Berzhanir, I. A. (2023), "Equity of the enterprise: economic essence and features of accounting", Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu, vol. 19, no. 2, pp. 78—86.

2. Kozachenko, D. M. and Mardus, N. Yu. (2022), "Theoretical aspects of accounting, audit and analysis of the enterprise's own capital", Aktual'ni problemy ta perspektyvy rozvytku obliku, analizu ta kontroliu v sotsial'no-orientovanij systemi upravlinnia pidpryiemstvom: materialy 5-i Vseukr. nauk.-prakt. konf. [Current problems and prospects for the development of accounting, analysis and control in a socially oriented enterprise management system: materials of the 5th All-Ukrainian scientific and practical conference.], Poltav. derzh. ahraryj un-t., Poltava, Ukraine, pp. 104—106.

3. Pohrishchuk, H. and Voloshchuk, R. (2020), "Own capital of the enterprise: essence and features of formation in Ukraine", Ekonomika ta derzhava, vol. 7, pp. 16—23.

4. Mischuk, E. and Mishchenko, V. (2015), "Features equity management enterprises and ways to improve it", Agrosvit, vol. 24, pp. 46—49.

5. Yepifanova, I. Yu., Dzhedzhula, V. V. and Motruk, D. A. (2022), "Equity management of mobile communications companies", Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu, vol. 1, pp. 301—304.

6. Oschepkov, O. and Mahdenko, S. (2021), "Analysis of equity capital of meat processing enterprises in Ukraine as the main source of their financing and development", Food Industry Economics, vol. 13 (1). <https://doi.org/10.15673/fie.v13i1.1987>

7. Hnatenko, Ye. (2019), "About the method of analysis of own and loan capital enterprise", Ekonomika ta suspil'stvo, vol. 20, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/18> (Accessed 05 Nov 2024).

8. Nusinov, V.Ya. (2016), Finansovyj analiz promyslovykh pidpryiemstv [Financial analysis of industrial enterprises], DVNZ "KNU", MON Ukrainy, Kryvyj Rih, Ukraine.

9. Liubar, O., Bolekhivs'ka, V. and Simakov, O. (2019), "Own capital and its influence on the development of domestic science", Ekonomika ta suspil'stvo, vol. 20, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/19> (Accessed 05 Nov 2024).

10. ArcelorMittal Kryviy Rih (2026), available at: <https://ukraine.arcelormittal.com/corporate-responsibility/informatsiia-dlia-aktsioneriv-ta-steykholderiv> (Accessed 10 Nov 2024).

Стаття надійшла до редакції 18.11.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663